

Anchetă de suflet - Exclusiv „Telegraf“!

Cimitirul uitat, unde morții privesc cu ochii goi spre cer! Ne vor ierta oare?

Dezolat, trist, resemnat, cutremurător. Aceste patru cuvinte dimensionează perfect tabloul unui peisaj de sfârșit de lume. Și așa și este. Este sfârșitul unei comunități, adică al unei lumi în miniatură, al unei pagini de istorie a omenirii sub formă de legende personale întrerupte mult prea brusc, atunci când oamenii au fost forțați, brutalizați și bătuți pentru a fi convinși să își părăsească morții. Pe la începutul anilor '80, peste satul Straja venea comunismul, cu buldoexcavatoare și tractoare, basculante, macarale și mulți morți-vii, deținuți politici, intelectuali și preoți în mare parte, aduși să lucreze la Canal. Satul stătea în calea dezvoltării socialiste multilateral dezvoltate și a fost ras de pe fața pământului. Vechea așezare a rămas doar în patrimoniul imaterial al memoriei ca mărturie a unei dureri cumplite: dezrădăcinarea și părăsirea celor dragi, îngropați în pământul sărat de lacrimile celor vii.

Ce a rămas însă la suprafață, mult mai la vedere decât o impune respectul pentru cei duși dintre noi, este moartea în intruparea ei cea mai grotescă: oasele! Nu este o glumă macabră și nici o exagerare. În cimitirul fostului sat Straja, morții privesc cu ochii goi spre cer, oasele împrăștiate printre lemnele putrezite și rupte ale sicriilor cerându-și tributul de respect pe care îl datorăm din moși-strămoși. Nu toată lumea împărtășește însă aceleași valori, iar hoții de morminte au găsit aici prăzi bogate. Mormintele cele mai apropiate de marginea dinspre răsărit a cimitirului, deci și cele mai noi, au plăcile sparte și trase la o parte cu multă tenacitate, căci sunt grele, lăsând la vedere rămășițele pământești profanate ale celor dispăruți dintre noi. Sicriile sunt și ele distruse, iar unele scânduri rupte cu piciorul. Astfel, osemintele vechi de aproximativ jumătate de secol stau în soare și ploaie, sub bătaia intemperiilor, măcinându-se încetul cu încetul.

Întreg cimitirul este, în fapt, un câmp presărat cu cruci aflate în diverse stadii de degradare sau dărâmate la pământ. Gard nu mai are demult, iar majoritatea gropilor sunt surpate, ca și când pământul a vrut să-și reia locul, amestecându-se cu rămășițele pământești ale moșilor celor din Straja (în trecut "Mahometcea", în turcă "Mehmedçay"). Unele morminte au fost vizibil săpate și de aceea surparea este profundă. Altele par să se agațe de gardurile ridicare odinioară cu grijă (au mai rămas două cu mari bucăți lipsă), odată vopsite și întreținute cu drag, cerându-și parcă dreptul la granițe.

Crucile se sprijină unele pe celelalte, ca niște bătrâne resemnate, obosite să mai privească, din postura verticală, aerul gol. Nimeni nu se mai apleacă asupra lor, nimeni nu mai vine să citească inscripțiile și să își amintească de cei dispăruți, pentru ca ele să își împlinescă, astfel, menirea. Au devenit doar niște simboluri tragice, căci numele pe care le purtau la răscrucea brațelor s-au șters demult.

Multe dintre aceste simboluri sunt prăbușite la pământ. Ca o manifestare a justiției divine, toate crucile au căzut spre răsărit, în chip de mulțime credincioasă ce își întâmpină, cu respect și venerație, creatorul. Există, desigur, și o explicație fizică, dar nu mai contează, nu-i așa?

Și dacă tabloul nu pare suficient de cutremurător, pământul cimitirului de la Straja este negru, ars de un foc cumplit. Câteva oase răsar timide, albite de soare, din iadul negru, subliniind parcă solitudinea și nimicirea. Mai mult de jumătate din el este acoperit de un soi de arbuști deși, care au închis în tainița crengilor lor de lemn tare poveștile morților de la Straja. Este imposibil de pătruns în desiș, nici focul n-a putut să o facă, deși s-a străduit, lăsând urme vizibile. Printre crengi se ițesc cruci vechi, mult mai vechi decât cele aflate la vedere, mici, părănd că se scufundă în îmbrățișarea nemiloasă a rădăcinilor vegetației.

Lângă desișul păstrător de secrete încă netulburate se află cimitirul musulman. Aici, peisajul dezolat este spart de un pet albastru de cinci litri, de apă, semn că cineva a mai dat pe la vreun mormânt în ultimii ani. În rest, majoritatea mormintelor sunt înconjurate de pietre, simplu, fără nume, fără forme, sculpturi sau alte simboluri. Cele mai „noi” și aparținând unor oameni de vază par trainice, căci au înfruntat destoinice trecerea timpului. Cele mai emoționante sunt însă simbolurile în piatră ale îngropăciunii, rotunjite de vânt și spălate de ploaie, care se luptă încă să își păstreze inscripțiile. Acest cimitir este despărțit de câmp printr-un gard alb, văruiat, care decupează gospodărește, în plină vedere, stranietatea locului ce a fost odată sfânt.

Cimitirul din drumul nimăului

Acum nici măcar un drum nu mai duce aici, iar găsirea cimitirului este o adevărată aventură. Iar Radu Petcu, arheologul care a atras atenția asupra acestei situații imposibile, a dat peste el din întâmplare. „Noi lucrăm la realizarea Planului Urbanistic General pentru Topraisar și așa am ajuns să dăm peste acest cimitir. Mi s-a părut cumplit ca oasele să fie la lumină, după ce hoții de

morminte au acționat fără să știe nimeni. Indiferent cât de vechi este un mormânt, atunci când se acționează așa, tot profanare se numește”, a declarat arheologul. Și are perfectă dreptate!

Ce facem cu morții noștri?

Cea mai „nouă” informație despre cei dispăruți, aflată la vedere, pe cruci, dar deslușită cu greu, datează, cu aproximație, de prin 1982. Mormintele din desiș sunt însă cu siguranță mult mai vechi. Nimeni nu mai știe ai cui morți zac aici sau unde anume sunt îngropați, căci multe dintre cruci sunt prăbușite, iar altele au dispărut de tot, pământul amestecând nemilos rămășițele omenești. Pământul, vremea și irigațiile, căci cimitirul se află în mijlocul unui câmp arabil.

Deși o mare parte a celor strămutați nu mai sunt demult printre noi, iar urmașii au acum alte morminte, mai recente, de care să se îngrijească, totuși, pe unele cruci pot fi deslușite câteva nume: Cristea Dincă, Petre Gruia, Dîrva M. Rada, Ilinca M. Bisă, Șerban Floarea, Cîrjaliu Alexandru etc. Identitatea acestor persoane și tristețea pierderii tuturor celorlalte ne-au făcut să căutăm ipoteze pe care să se poată construi o posibilă reînțoarcere a osemintelor la tradiția și respectul pe care le merită. Morții nimăului devin ai noștri, iar responsabilitatea ritualică stă pe umerii conceptuali ai tuturor.

■ **PRIMUL PAS** ■ Drept urmare, primul pas, propunerea pentru săvârșirea unei slujbe pentru odihna sufletelor tulburate, a găsit un ecou extrem de generos în cadrul Arhiepiscopiei Tomisului. „Vom lua legătura cu un preot din apropiere și acesta va oficia o slujbă pentru a readuce liniștea în acest spațiu profanat. Și, dacă este cazul, ajutăm cu tot ceea ce este necesar pentru că, respectându-ne trecutul și tradițiile, ne respectăm pe noi”, a declarat purtătorul de cuvânt al Arhiepiscopiei Tomisului, preot Eugen Tănăsescu.

■ **AL DOILEA PAS** ■ Al doilea pas a apucat-o pe calea administrativă și s-a întâlnit cu primarul Topraisarului, Stelian Gheorghe, care a declarat, în exclusivitate pentru „Telegraf”: „Mă

gândesc demult să găsec o soluție pentru această situație atât de specială. Acum lucrăm la Planul Urbanistic General și vom introduce cimitirul în evidența acestuia. Nu e nimic vândut, nu e nimic concesionat, noi nu percepem nicio taxă pentru locul acela care are peste 1.000 de metri pătrați. Însă este complicat de luat o decizie, pentru că, totuși, există niște urmași care trebuie găsiți pentru a-și exprima dorințele în ce privește destinația rămășițelor pământești ale rudelor. Eu însă sunt deschis la orice ipoteze de lucru mi se oferă și doresc să demarez o campanie publică prin care toți cei care au rude înmormântate în cimitirul de la Straja, să ia legătura cu Primăria Topraisar pentru a găsi împreună cea mai bună soluție pentru a rezolva problema și, în felul acesta, pentru a ne respecta trecutul, așa cum merităm”.

■ **AL TREILEA PAS** ■ Al treilea pas l-am făcut în direcția literei legii. Și, dacă vă întrebați ce spune legea, ea pare clară: „Dacă timp de 2 ani locurile concesionate NU sunt întreținute, administratorii cimitirelor au dreptul să le confişte”. Dar dacă cea mai mare parte a cimitirului respectiv este părăsită de zeci de ani și dacă doar câteva morminte mai pot fi identificate? Potrivit Legii nr. 102/2014, privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare (text publicat în M.O. al României, în vigoare de la 9 octombrie 2014 - n.r.), Cap. I - Dispoziții generale, Secțiunea a 4-a - Înființarea, închiderea, desființarea și redeschiderea cimitirelor, Art. 11, „Desființarea și schimbarea destinației unui cimitir se pot face numai după 30 de ani de la ultima înhumare și după strămutarea tuturor osemintelor, pentru motive temeinic justificate și cu avizul Secretariatului de Stat pentru Culte și al cultului respectiv. Desființarea cimitirelor înainte de acest termen se face cu avizul autorităților de sănătate publică județene”.

În cazul de față, cei 30 de ani au trecut demult pentru toți cei îngropați acolo. Drept urmare, pentru ca mormintele să nu mai fie profanate, iar cei uitați sau părăsiți să poată fi pomeniți, soluția ar fi un osuar comun. Există o formulă legală prin care osemintele se dezgroapă cu tot respectul, în prezența unui preot, a unui arheolog și a unor specialiști din alte structuri ale statului, și se reînsumează într-un osuar comun, aflat într-un cimitir funcțional. Nu este un demers ușor, căci arhivele sunt în mare parte pierdute, iar cei îngropați trebuie, pe cât posibil, identificați. Însă este posibil.

Și poate, în acest fel, după buna tradiție a moșilor, cei plecați își vor regăsi drumurile de lumină pe care să pășească, iar noi, cei rămași, ne vom împlini astfel menirea, una dintre cele mai importante moșteniri, aceea de a nu lăsa să se piardă o pagină de istorie a unei omeniri cu o singură vină: vatra comunității s-a aflat în drumul unui timp al construcției, imposibil de știut sau de prevăzut.

Alina CRISTEA
alina.cristea@telegrafonline.ro